మనోవ్యాధికి మందు

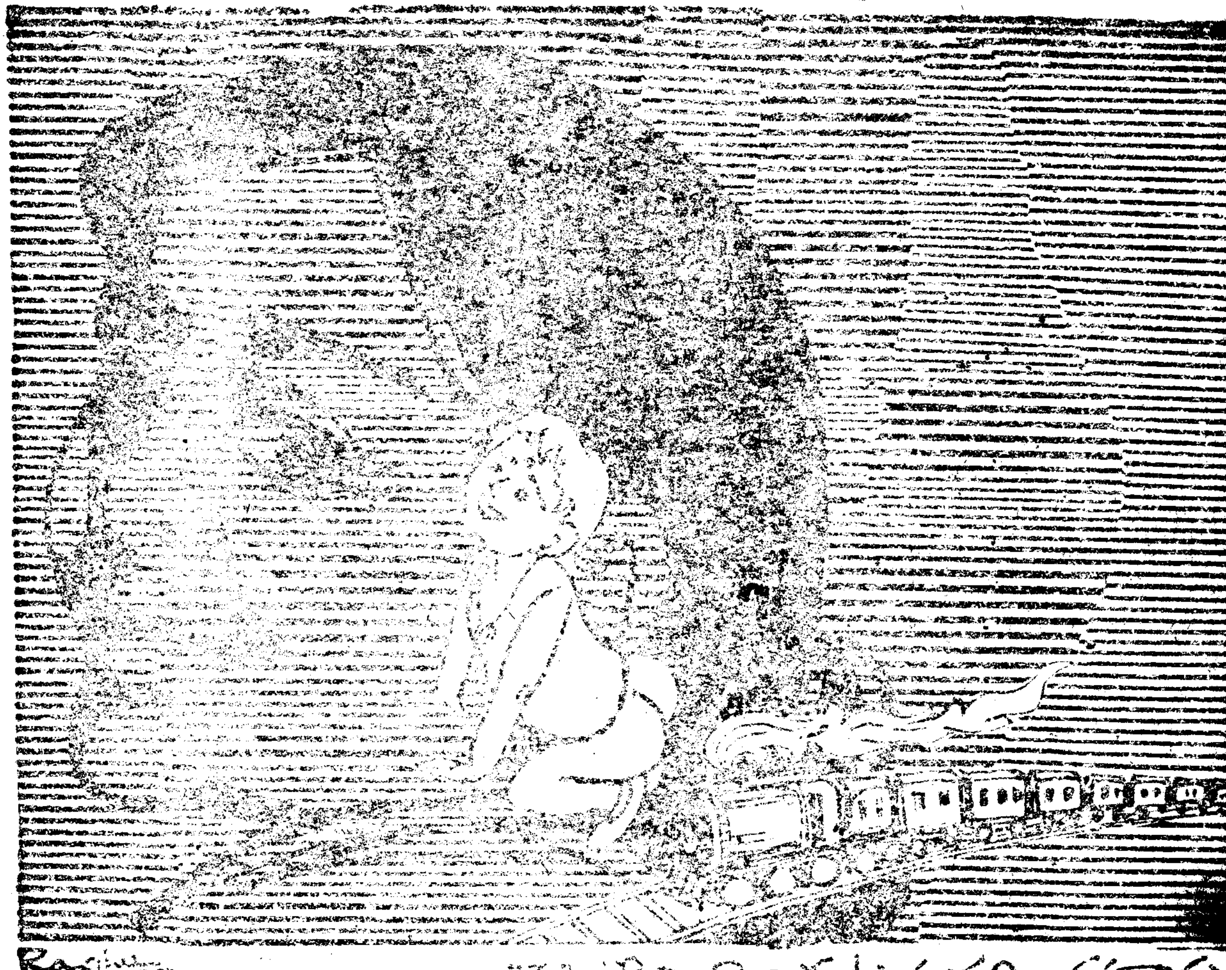

ఉప్పునేని వెంకట నరసింహారావు

'జెనరేషన్ గేప్' ఈ తరం వాళ్ళకే అంతు చిక్కని చిక్కు సమస్య. భాగ్యమ్మ పూర్వకాలపు మనిషి. ఆవిడకేం బోధపడుతుంది?

భాగ్యమ్మ వాలు కుర్చీలో కూర్చుని ఆకాశం వంక చూస్తోంది. ప్రకృతిని చూస్తూ గంటలకు గంటలు గడపడం అలవాటు చేసుకుంది. లేకపోతే కాలం గడిచేదెలా?

'తన కొడుకుతో మాట్లాడి ఎన్నాళ్ళయింది?' భాగ్యమ్మ ప్రశ్నించుకుంది.

'గుర్తు లేదు' అనే జవాబు చెప్పుకుంది. మాట్లాడవలసిన అవసరం ఏముంటుంది? వాడి బిజినెస్ వ్యవహారాలు తన కర్థం కావు. ఇంటి వ్యవహారాలు కోడలు చూసుకుంటుంది. కాస్త కూస్త పనుంటే నౌకర్లే చేసుకుపోతారు. తనకు కాలు కదిపే పని లేదు. మరో వ్యాపకమూ లేదు. ఒంట్లో సత్తువుండి పని లేకపోవడమూ ఒక సమస్యే. భాగ్యమ్మకి ఒంటరితనం భరించరానిదిగా వుంటోంది.

భాగ్యమ్మ నాలుగయిదేళ్ళ క్రితం వరకూ చాలా బిజీ మనిషి. మనుమలూ, మనుమరాళ్ళకూ వండి పెట్టడం, స్కూళ్ళకూ, తరువాత కాలేజీలకూ పంపడం — తనకు చేతినిండా పని. ఒక్క క్షణం తీరికుండేది గాదు. వాళ్ళకు తను చేతనైన చాకిరీ చేయగల్గుతున్నందుకు ఆనందమూ తృప్తీ వుండేవి. వాళ్ళంతా తన చేతులమీదుగా పెరిగినవాళ్ళే! ఇప్పుడెంత పెద్ద కబుర్లు చెప్పినా వీళ్ళంతా తన పేదరాసి పెద్దమ్మ కథల్ని శ్రద్ధగా విన్నవాళ్ళే!

ఇప్పుడు పెరిగి పెద్దవాళ్ళయిపోయి తలో చోటా వుంటున్నారు. ఎప్పుడో పండగలకూ, పబ్బాలకూ అవసరమయితే రావడం, లేకపో అదీ లేదు. అంతంత ఇంట్లో కొడుకూ కోడలూ, తనూ.

'అమ్మడూ నీ కొడుకు నుంచేసి వెళ్ళు నేను జాగ్రత్తగా పెంచుతాను' క్రింది సారి ఢిల్లీ మనుమరాలొచ్చినప్పుడు ప్రే... పడుతూ అడిగింది భాగ్యమ్మ. మన... నిర్మొహమాటంగా చెప్పేసింది—

[illegible]

మనోవ్యాధికి మందు

రంటే పిల్లలకు చదువు రాదంటూ సూరో పిం బొంబాయి నుండి కూతురికోసం ప్రయత్నించి విఫలమయింది. బాధపడి వూరుకుంది. అంతకంటే తనేం చెయ్యగలదు? తన అవసరం ఎవరికీ లేదు.

తనొక ఎండి మోడైపోయిన చెట్టు: మోడైపోయిన చెట్టు పొయ్యిలోకయినా పనికొస్తుంది. తనవల్ల అంత మాత్రం వుపయోగం కూడా లేదు.

అందుకే జీవితం నిస్సారంగా కనిపిస్తోంది. తనూ తనింక బ్రతికి వుండటం అర్థంలేదని భాగ్యమ్మ అభిప్రాయం.

'ఎందుకు బ్రతకాలి? ఎవరికోసం?' ఇవే ప్రశ్నలు. జవాబు దొరకని ప్రశ్నలు.

కాలం కొన్నివేల సంవత్సరాలు నత్తనడక నడిచి ఒక్కసారి పరుగు లంకించుకుంది. భాగ్యమ్మ నత్తనడక కాలానికి ప్రతినిధి. తన అమ్మమ్మ ఎలా సంసారం చేసిందో తన అమ్మా అలాగే చేసింది పెళ్ళి చేసుకోవడం, పిల్లల్ని కనడం, గొడ్డులా ఇంటెడు చాకిరీచేసి 'ఫలానా ఇంటి ఆడబిడ్డ' అనే మెప్పుకోసం ప్రయత్నించడం—ఇదే పరిధి. తన సంసారమూ ఇంచుమించు అంతే! ఇలా కొన్ని తరాలు రబ్బరు స్టాంపుల్లా జరిగిపోయినవి. ఈ పాతిక, ముప్ఫై సంవత్సరాల్లో ఎంత మార్పు?

'ఆ రోజుల్లో ప్రేమలే వేరు.' అనుకుంది భాగ్యమ్మ. ఒకరికి కష్టమొస్తే పదిమందీ పంచుకున్న రోజులు అవి. ఇప్పుడెవరి కష్టం వాళ్ళది. ఆ రోజుల్లో మనుషులెంత హాయిగా నవ్వుతూ వుండేవారు? ఇప్పుడెవరి మొహాన చూసినా నవ్వు కనిపించదు. మనుషుల్లో మేడిపండు మర్యాదలు పెరిగినవి. పెళ్ళాం మొగుడితో మితంగా మాట్లాడితే నాగరికత. పిల్లలు తల్లిదండ్రులతో ఆచి తూచి గౌరవంగా మాట్లాడాలి. మితంగా నవ్వాలి. మితంగా ఏడవాలి. అంతా లిమిట్స్.

'టెలిగ్రామ్...' పోస్ట్‌మేన్ పిలుపు.

భాగ్యమ్మ ప్రపంచంలో కొచ్చి వులిక్కిపడింది. గుండెలు వేగంగా కొట్టుకుంటున్నవి. కొడుకూ కోడలూ ఇంట్లో లేరు. టెలిగ్రామ్ తీసుకుని పొరుగింటికెళ్ళింది. సుందరమ్మ మనుమడు రామూ ...రు చదువుకుంటున్నాడు.

'బాబూ రామూ! ఈ టెలిగ్రామ్ చూడు...' కంగారుగా అడిగింది. రామూ కవరు చింపి, చదివి నవ్వుముఖం పెట్టాడు.

'మామ్మా! నీకొక మంచి కబురు చెబుతాను. ఏమిస్తావ్? ఉలవచారు కాచి పెడతావా?'

'తొందరగా చెప్పరా బాబూ! నా కేదో దడగా వుంది.'

'అలా కాదు. నువ్వు 'ఊ' అంటేనే.'

'సరే.'

భాగ్యమ్మ తన స్వంతవాళ్ళకే గాదు. ఆ పేటంతటికీ మామ్మే.

'ప్రసాద్ అమెరికా నుండి వచ్చేశాడట. ఈ రోజు మెయిల్లో మద్రాసు వెడుతున్నాడు. మిమ్మల్ని స్టేషన్లో కలుసుకోమన్నాడు.'

భాగ్యమ్మ ముఖం వెలిగిపోయింది. నోటి నుండి మాట పెగిలి రాలేదు. టెలిగ్రామ్ తీసుకుని గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగింది.

'మామ్మా! ఉలవచారు...' భాగ్యమ్మ వినిపించుకోక పోవడం ఆమె తప్పుకాదు.

భాగ్యమ్మకు ముళ్ళమీదున్నట్లుగా వుంది. ఏం చెయ్యాలి? సమయానికి కొడుకూ — కోడలూ ఇంట్లో లేకపోతిరి. రేపటిగ్గాని రారు. ఊబెప్పే ఇల్లంతా తిరిగేసింది.

మెయిలు రాత్రి తొమ్మిదిన్నరకు. అప్పుడే అయిదయిపోయింది. భాగ్యమ్మ మనవణ్ణి చూసి మూడు సంవత్సరాలయింది.

'ఎలాగున్నాడో పిచ్చి సన్యాసి? వాడికి కొడుకు కూడా పుట్టాడట. నిన్న మొన్నటి విధవ. అప్పుడే వాడికి పిల్లలు' అనుకుంది భాగ్యమ్మ. మునిమనుమడి గుర్తు రాగానే భాగ్యమ్మకు వొళ్ళు పులకరించింది. వెంకటేశ్వరస్వామి ఫోటో ముందు నిలబడి దణ్ణం పెట్టుకుంది.

'ఇంకా నాకేమీ వొద్దు స్వామీ! ఈ జన్మకీ భాగ్యంచాలు' అనుకుంది. ప్రసాద్ భాగ్యమ్మ కూతురి కొడుకు. అల్లుడు వుద్యోగరీత్యా అనేక వూళ్ళు మారుతూ వుండటం వల్ల పిల్లల్ని విశాఖపట్నంలో పెట్టుకుని చదివించింది. అసలు పిల్లలకు చదువు చెప్పించడమంటే ఆమె కెంతో సరదా. దగ్గర కూర్చుని మరీ చదివించేది. వీళ్ళంతా బాగా చదివి గొప్పవాళ్ళు కావాలి అదే ధ్యేయం. ఆ సబ్జెక్ట్స్ అంతుచిక్కకగాని లేకపోతే ఈ మేష్టర్లకూ, లెక్చరర్లకూ పాఠాలు నేర్పగల సమర్థురాలు.

'ఈ వయసులో ఎందుకు భాగ్యమ్మా నీకీ బాదరబందీ' ప్రక్కింటి సుందరమ్మ సలహా యిస్తుండేది. ఏమి విచిత్రమోగాని ఆవిడకు పిల్లలంటే బొత్తిగా పడదు. ఒక్కడే కొడుకయినా మొగుడుపోగానే మనోవర్తి తీసుకుని వేరే వుంటోంది. పిల్లల చదువు ఇబ్బందిగా వుందనీ, వాళ్ళని పెట్టుకుని గుడివాడలో వుండవలసిందనీ కొడుకు ప్రాధేయపడ్డాడట.

'అత్య విస్తారం కన్నా అది విస్తారం మేలు. ఈ బాదర బందీ నేను పెట్టుకోను.' అని ఖండితంగా చెప్పిందట సుందరమ్మ. అలాగని చెప్పడమే కాదు భాగ్యమ్మకు కూడా హితవు చెప్పింది.

'వీళ్ళంతా పెరిగి పెద్దవాళ్ళయి మనల్ని వుద్ధరిస్తారేమిటి?' అని. తనకలా అనిపించదు. తన వొంట్లో శక్తి వున్నంత వరకూ తన వాళ్ళకు సాయపడటమే తనకానందం. తృప్తీనూ. వీళ్ళు వుద్ధరిస్తారనే తలంపు తనకెప్పుడూ వచ్చేదిగాదు. ప్రతిఫలాన్ని బేరీజువేసి తూచిక

ఎవరి కొరకు?

ప్రభాతప్రభంజనమున
మంచులోన జలకమార్చి
మృదువుగొల్పు చూపులతో
ఎదురు చూతు వెవరికొరకు?

చివురాకుల జొంపములో
సురిరేకుల కనులు విప్పి
తొలి తేనెలు పొంగిస్తూ
ఎదురు చూతు వెవరి కొరకు?

అరుణారుణ కాంతిజల్లి
మల్లెపూల ముగ్గులేసి
జాజిపూల పాన్పు పరిచి
ఎదురు చూతు వెవరికొరకు?

చిరుచీకటి చీరకట్టి
చుక్కలున్న రవిక తొడిగి
మేలిమబ్బు ముసుగువేసి
ఎదురు చూతు వెవరికొరకు?

—కృష్ణప్రియ

రాళ్ళతో తూచడం తన చేతగాదు.

మొదట్నించీ ఈ మనవడంటే భాగ్యమ్మకు ప్రత్యేకమైన అనురాగం. మిగతా వాళ్ళకు పెసరట్లు నూనెతో వేసి ఈ మనవడికి నేతితో వేసేది. మిగతా వాళ్ళకు నాలుగు జ్వరమొచ్చినా లెక్కచెయ్యని భాగ్యమ్మ ప్రసాద్ వొళ్ళు కొంచెం వేడిగా వుంటే వొణికిపోయేది. అంతా తనవాళ్ళే అయినా ఈ మనవడి మీదింత ప్రత్యేకతేమిటి?

భాగ్యమ్మకే ఆశ్చర్యంగా వుండేది.

'అరెరె! ఇలా మంచుండి పోయానేమిటి? అవతలటయి మయిపోతోంటే!' అనుకుంది భాగమ్మ. గబగబా వెళ్ళి మినపప్పు నానబోసింది. గారెలంటే వాడికిష్టం మినపప్పు నానేలోగా అల్లంపచ్చడి చేసింది. పప్పు రోట్లోవేసి గబగబా రుబ్బేసింది. అసలీ మధ్య ఇలాంటి పనులేమీ భాగ్యమ్మ చెయ్యడం లేదు. కాస్త పనిచేస్తే ఆయాసం. ఒడ. మనవడికోసం అవేమీ గుర్తుకు రాలేదు. వయసు ఇరవై సంవత్సరాలు తగ్గినట్టు హుషారుగా పనులన్నీ గిరగిరా చేసుకుపోయింది.

గారెలూ, అల్లం పచ్చడీ టిఫిన్ కేరియర్‌లో సర్ది స్నానానికి వెళ్ళింది.

ప్రసాద్ దగ్గరే వృద్ధాప్యం గడపాలనీ వాడిదగ్గరే తనువు చాలించాలనీ భాగ్యమ్మ

మనోవ్యాధికి మందు

కోరిక. అందుకే ప్రసాద్ అమెరికా వెడుతున్నప్పుడు వుండబట్టలేక అడిగేసింది 'ఒరేబాబూ! నే నెక్కువకాలం బ్రతకన్రా. నన్నూ నీతో తీసుకెళ్ళరాదూ?' అంటూ కంట తడిబెట్టింది. అంతా నవ్వేశారు. ఆటలు పట్టించారు.

'అమ్మమ్మా! అమెరికా వెళ్ళి గౌనులు వేసుకోవాలనుందా?' అన్నారు. తనబాధ వాళ్ళ కర్థంకాదు.

'అమ్మమ్మా నేను వెడుతున్నది కార్డియాలజీలో రిసెర్చి చెయ్యడానికిగ్గాదు. నీ కాళ్ళనొప్పుల్ని పరిశోధించడానికి' ప్రసాద్ వెడుతూ అన్న పోదార్పుమాటలు గుర్తొచ్చినప్పుడల్లా భాగ్యమ్మ మనసు హాయిగా వుంటుంది. తన కాళ్ళనొప్పులు వాడికి గుర్తుండటమే చాలు. ఇంకా ఈ వయసులో తనకు మందులూ మాకులూ కావాలా? వాడి చల్లటి మాటలే వెయ్యిమందుల విలువ.

భాగ్యమ్మ హడావుడిగా అన్నీ సర్ది ఇంటికి తాళం వేసేసమయంలో డబ్బుసంగతి గుర్తొచ్చింది. తనదగ్గర మామూలుగా డబ్బుండదు. తనకిలాంటి అవసరం వొస్తుందని కొడుక్కేం తెలుసు? ఒక్కరోజులో డబ్బు అవసర మేముంటుంది గనుక?

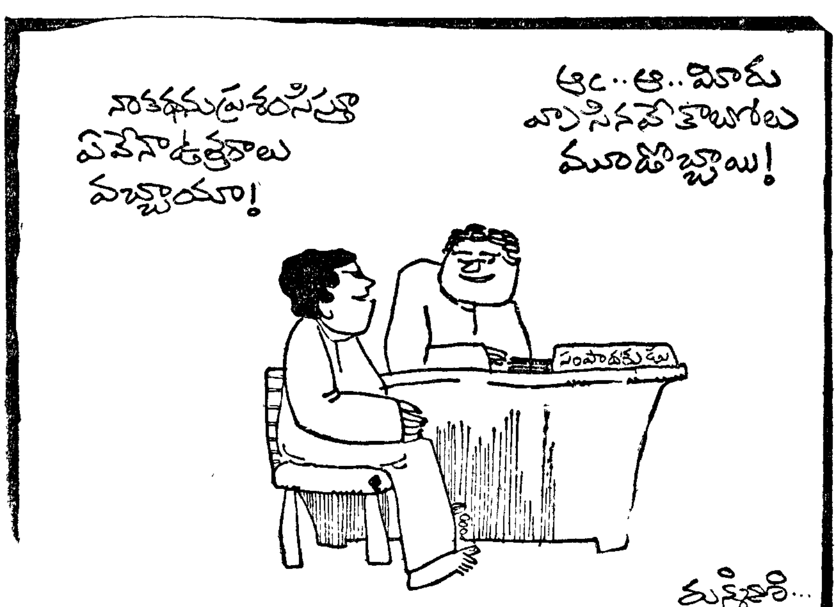

భాగ్యమ్మ అలమారలన్నీ వెతికింది. రెండు రూపాయల చిల్లర కనిపించింది.

'పొరుగింటికెళ్ళి నో అయిదు రూపాయలు బదులడిగితే?' చిన్నతనం అనిపించింది. కొడుకునీ, కోడలినీ ప్రూరంగా చూస్తుంటారు. ముసిలిదానికి అమాత్రం స్వాతంత్ర్యం లేకుండా చెయ్యడం న్యాయం కాదని ధర్మపన్నాలు చెబుతారు. తనగురించి ఒకళ్ళు జాలిపడటం తనకు నచ్చదు. భాగ్యమ్మ అభిమానం అలాంటిది.

గడియారం ఏడుంపావు చూపుతోంది. ఇహ ఆలస్యం చేస్తే పుణ్యకాలం కాస్తా దాటిపోతుంది. రెండు రూపాయల చిల్లరా తీసుకుని భాగ్యమ్మ బయలుదేరింది.

రిక్షాలెక్కడా కనుచూపు మేరలో లేవు. భాగ్యమ్మ నడక ప్రారంభించింది. శ్రీనివాసా వర్కింగ్ హోమ్‌వరకూ నడిచింది.

'రిక్షా స్టేషను కొస్తావా?'

'రండమ్మా! రండి,'

'ఎంత?'

'రూపాయివ్వండి. రండి కూర్చోండి.'

'అర్థరూపాయిస్తాను. వస్తావా?' అంది.

'అర్థరూపాయా? ఎలెల్లవమ్మా! ఎప్పుడన్నా రిక్షా ఎక్కావా?' భాగ్యమ్మ గతుక్కుమంది. ఏంతమాటన్నాడు వెధవ? అయినా వాడితప్పేముంది? వాడికంటికి తనలా కనిపించింది గాబోలు? ముసలితనం అందరికీ తేలికే.

'ఛీ...ఛీ...వీడితో నాకేమిటి?' అనుకుని ముందుకు నడిచింది. వీడన్నంతమాత్రాన తనహోదా తగ్గిపోతుందా? తన కొడుకు లక్షాధికారి కాకపోతాడా? తన అల్లుడు అదేదో ఆఫీసరు—గుర్తుండి చావదు—కాకపోయాడా? భాగ్యమ్మకు వెనక్కి తిరిగి రిక్షావాణ్ణి పిలవాలనిపించింది. పిలిచి 'అమెరికా ఎక్కడుందో తెలుసా?' అని అడగాలనిపించింది. వాడిమొఖం వాడికేం తెలుస్తుంది 'అక్కడ చదివి పెద్ద డాక్టరై తిరిగొస్తున్నాడు నా మనవడు' అని గర్వంగా చెప్పాలనిపించింది.

భాగ్యమ్మ విజయాటాకీస్‌వరకూ నడిచింది. ఏలూరురోడ్డు హడావుడిగా టకటకలాడుతూ వుంది.

'టయిమెంత బాబూ?'

'ఎనిమిది.'

'అమ్మయ్యో! ఆయిమయిపోయింది. రిక్షా.. రిక్షా...'

'రండమ్మా! రండి.'

'స్టేషను కెంతిమ్మంటావ్?'

'ముప్పావలా'

'సరే' బేరమాడటానికి సమయంకాదు. భాగ్యమ్మ వుమారుమంది.

రెండు రూపాయల్లో ముప్పావలా పోతే? రూపాయి పావలా. ప్లాటుఫారం టిక్కెట్టు అరవై పైసలు. తిరుగు రిక్షాకు ఏంత లేదన్నా మరో ముప్పావలా. ఇహ మిగిలేది మప్పైచిల్లర డబ్బులు. ఈ చిల్లరతో వాళ్ళకేం తీసుకెళ్ళగలదు? వాడు అమెరికా నుండి తిరిగొస్తూ వుండొచ్చుగాక! పెద్ద డాక్టరే కావచ్చు. తరువాత లక్షలు సంపాదించొచ్చు. కానీ తను పెద్దది. తనకళ్ళకి వాడెప్పుడూ పసివాడే. పసివాడికి పాలిస్తే తల్లికానందం. తనకూ అంతే. తన చేతుల్తో వాడికి తినిపిస్తే తనకు తృప్తి. ఒట్టిచేతుల్తో వెడితే ఏదో వెలితిగా వుంటుంది.

'ఛీ...ఛీ...సమయానికి తనవద్ద డబ్బు లేకపోయె' జీవితం చిన్నదూ లేనంత విరక్తా హంగా కనిపించింది.

రిక్షా తాలూకాఫీసుదాటి ఆంధ్రపత్రిక ఆఫీసు చేరుకుంటోంది. పళ్ళ దుకాణాలు భాగ్యమ్మ ఆలోచనల కంతరాయం కలిగించినవి.

'ఆపబ్బాయ్. ఆపు......' రిక్షా ఆగింది.

'ఉండు. వస్తాను...' అంటూ రిక్షా దిగి పళ్ళదుకాణంవైపు నడిచింది. రకరకాల పళ్ళు ఏ రకానికారకం అందంగా అమర్చబడి వున్నవి. భాగ్యమ్మ దృష్టి యాపిల్సుమీద పడింది. పళ్ళు నవనవలాడుతూ మెరుస్తున్నవి. అంతల్లోనే భాగ్యమ్మలో నిరుత్సాహం ముంచుకొచ్చింది.

'లాభంలేదు. డబ్బులు చాలవు...' అనుకుంది. దృష్టి చెక్కరకేళి గెలమీద పడింది.

'అవీ ఖరీదెక్కువే'

బత్తాయిలూ. కమలాలూ కూడా అంతే. తనకందుబాటులో వుండవు. చివరకు అర డజను అరటిపళ్ళు కొని రిక్షాలో కూర్చుంది.

'తొందరగా పోనీ అబ్బాయ్. మెయిలొచ్చే టైమయింది' హెచ్చరించింది...

భాగ్యమ్మ రిక్షాదిగి బుకింగ్ ఆఫీసువైపుకు నడిచింది.

'ప్లాటుఫారం టిక్కెట్లెక్కడిస్తారు బాబూ?'

'అదుగో! అక్కడ.'

ప్లాటుఫారం టిక్కెట్టు తీసుకుని వోవర్ బ్రిడ్జి మెట్లెక్కుతోంది. చీమల్లా జనం వందలూ...వేలు...

పరుగులు...ఉరుకులు...

కూలీల అరుపులు...ఇంజన్ మోత...

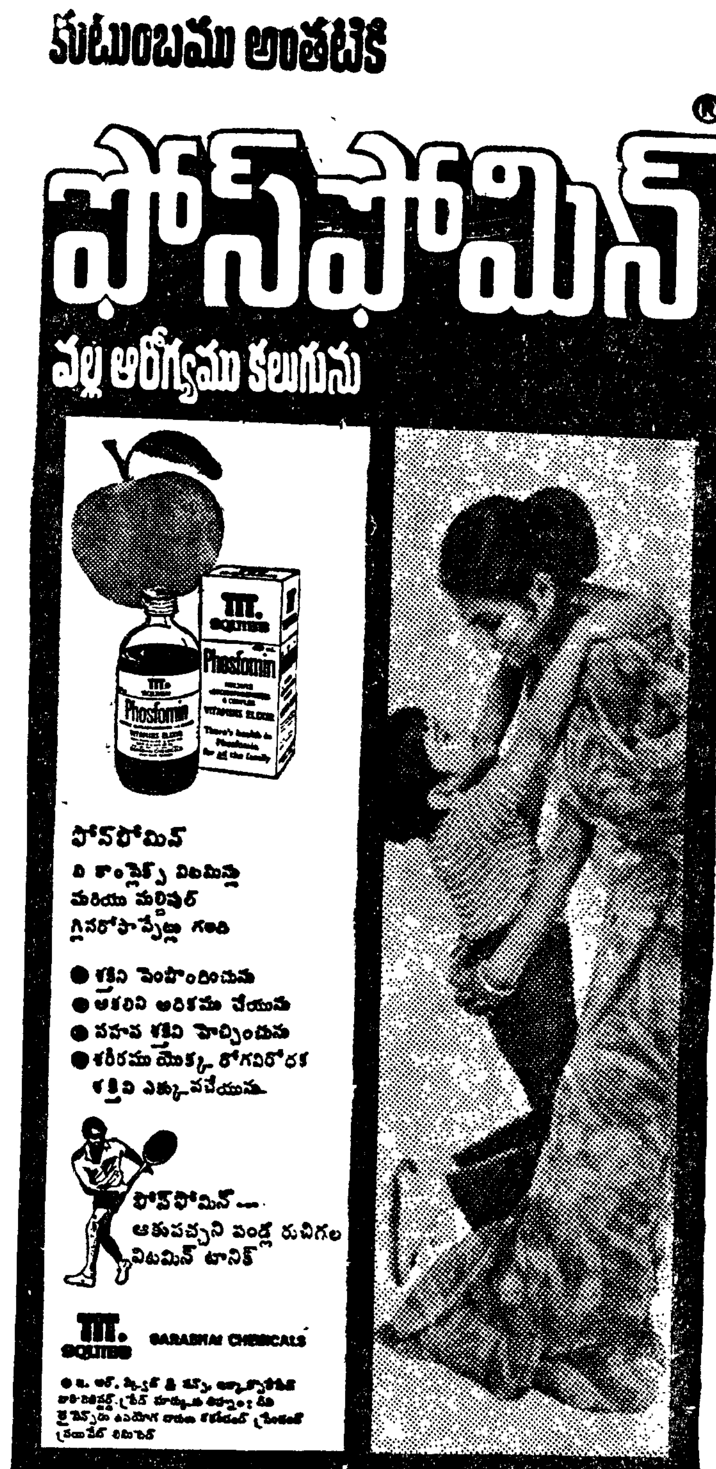

Shilpi-HPMA-29/71 Tel

అంతాగడ్డీగా వుంది.

'మెయిలొచ్చేసిందా?' భాగ్యమ్మ ఆత్రంగా అడిగింది.

'వచ్చి పావు గంటయింది'

'అమ్మయ్యో!' భాగ్యమ్మ వేగం హెచ్చించింది.

ఆయాసం.. దడా...

భాగ్యమ్మ శక్తినంతటినీ కూడదీసుకుని పరుగెత్తడానికి ప్రయత్నించింది. ఆరాటం వున్నా పరుగెత్తడానికి ముసలి శరీరం మొండికెత్తింది. అడుగువడటం కష్టంగా వుంది.

భాగ్యమ్మ కొంచెం సేపాగింది. ఆయాసం మరీ ఎక్కువయింది. గుండెలు దబ్ దబ్ మని కొట్టుకుంటున్నవి. వొళ్ళంతా చెమట. వుక్కిరిబిక్కిరిగా వుంది.

భాగ్యమ్మకు భయం వేసింది. తను చచ్చిపోతుందేమో? తన చావు ఇలా రాసిపెట్టి వుందేమో? అలా కాకూడదు. ఒక్కరోజా... కాదు కాదు... ఒక్కగంట...అరగంటయినా ప్రాణం నిలిస్తే చాలు. మనవణ్ణి చూశాక తృప్తిగా ప్రాణం విడవడానికి సిద్ధం. ఒక్కసారి వాణ్ణి చూడాలి. వాడి మెత్తటి బుగ్గలు నిమరాలి. ముద్దు పెట్టుకోవాలి... అంతే! అంతకన్నా వేరే కోరుకోదు.

కనకదుర్గ గుడివైపు తిరిగి దణ్ణం పెట్టింది. మనసులో ఏదో కోరుకుంది. ఆయాసం కొంచెం తగ్గినట్లుగా వుంది. నోవర్ బ్రిడ్జి మెట్లెక్కి, కొంతదూరం తిన్నగా నడిచి మళ్ళీ మెట్లు దిగితేగాని ప్లాటుఫారం రాదు.

మెట్లు దిగుతోంటే భాగ్యమ్మ కాళ్ళు వొణికి పోతున్నవి. ప్రక్కనే హేండ్ రెయిలింగ్ పట్టుకుని ఒక్కొక్క మెట్టు దిగటానికి ప్రయత్నించింది. లాభం లేదు. సమయానికి కాళ్ళు చచ్చుబడిపోయినవి. మెట్లెలా దిగటం?

యుద్ధంలో కర్ణుడి సర్వాస్త్రాలూ నిష్ప్రయోజనం అయి చివరకు రథం కూలిపోయినట్లుంది తన పరిస్థితి. అలా కాకూడదు...భగవంతుడా?...'

'బాబూ మెట్లు దిగలేక పోతున్నాను. కొంచెం సాయం చేస్తావా?'

'హూఁ...' విదిలించుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడొక మగమనిషి. భాగ్యమ్మ బతిమాలింది. విననట్లు

మనోవ్యాధికి మందు

నటించి వెళ్ళిపోయాడు,

'అమ్మా మెట్లు దిగలేకపోతున్నాను... కొంచెం సాయం...'

'ఏముకలు కుళ్ళిన వయస్సు మళ్ళిన ముసలిదానా! చావు' అన్నట్లు ఈ నడిచుకుంటూ వెళ్ళిపోయిందొక కాలేజి పడుచు. ఇంతమంది జనంలో తన గోడు ఒక్కరూ వినిపించుకోడం లేదు. ఎవరి గొడవ వాళ్ళది. ఎవరి హడావుడి వాళ్ళది. పొరుగువాడి కష్టం మరొకరికి అనవసరం. అన్న సత్రాలూ, చలివేంద్రాలూ వెలిసిన రోజులు పోయినవి ఆ రోజులకు ప్రతినిధి భాగ్యమ్మ. ఈ రోజులు మనుషుల్ని మనుషులు పీక్కుతినే రోజులు. మంచినీళ్ళు అమ్ముకునే రోజులు. మనుషుల్ని, మంగళ సూత్రాల్నీ అమ్ముకునే దౌర్భాగ్యపు రోజులు...

భాగ్యమ్మ కాళ్ళు కదలనివ్వడం లేదు. ఒక మెట్టుమీద కూర్చుండి పోయింది.

'దేనికైనా ప్రాప్తముండాలి' భాగ్యమ్మ బాధతో మూల్గింది. గట్టిగా ఏడవాలనిపించింది. ఆశ్చర్యం? ఏడుపూ రానడం లేదు. మనసు బండబారి పోయింది.

భాగ్యమ్మ లేచి నిలబడి మరో ప్రయత్నం చేసింది. రెండుమెట్లు దిగాక మళ్ళీ మొదలు. కాళ్లు కదలనివ్వడం లేదు.

'అవ్వా! నా చెయ్యి పట్టుకో నేను దిగబెడతాను.' ఒక పన్నెండేళ్ళ కుర్రాడు, మాసిపోయిన బట్టలు ... లోతుకుపోయిన కళ్ళు...చింపిరి జుట్టు...డొక్కు పోయిన ముఖం...దరిద్రుల ప్రతినిధి.

'మా బాబే! మా బాబే! పద...పద...' అంటూ కుర్రవాడి చెయ్యి ఆసరాగా పట్టుకుని ఒక్కొక్క మెట్టు దిగింది.

'ఆ సంచి నాకివ్వు అవ్వా!...నేను పట్టుకుంటాను...' భాగ్యమ్మ కొంచెం సందేహించింది.

'పట్టుకు పారిపోనవ్వా! నేనలాంటి వాణ్ణి కాను...' భాగ్యమ్మ తన సందేహానికి సిగ్గుపడింది. వెంటనే సంచి వాడి చేతిలో పెట్టింది.

భాగ్యమ్మ మెట్లన్నీ దిగి ప్లాటుఫారం మీదకు చేరుకుంది.

'ఇహ చాల్లే బాబూ! నేను వెళ్గలను' అంటూ భాగ్యమ్మ కుర్రవాడి చేతినుండి సంచి తీసుకుంది.

హౌరా నుండి మద్రాసు వెళ్ళే మెయిలు ఒకటవ నంబరు ప్లాటుఫారము నుండి పది నిముషములలో బయలుదేరడానికి సిద్ధముగా వున్నది...' మైక్రోఫోను మ్రోగుతోంది.

భాగ్యమ్మకు ఎన్నడూ లేని బలం వచ్చింది. ఇప్పుడు తేలిగ్గా నడవగల్గుతోంది.

పది నిముషాలో ఎక్కడని వెదకడం? మైలు పొడవు వున్నట్లుగా వుంది మెయిలు. ఫస్టుక్లాసు కంపార్టుమెంటు దగ్గర చూసుకుంటూ వెడుతోంది.

ఒకటి... రెండు... మూడు... నాలుగు పెట్టెలు. మనవడు కనిపించలేదు. ఇంకా ముందుకు నడిచింది.

ఎయిర్ కండిషన్డ్ కంపార్ట్మెంటు ముందొక చిన్న గుంపు. కంపార్టుమెంటు ద్వారంలో దొరలాంటి ఒక యువకుడు నిలబడి వున్నాడు. మెడనిండా పూలదండలు. చిరునవ్వుతో అందర్నీ పలుకరిస్తున్నాడు.

మనవడే. సందేహం లేదు.

'ఎంత మారిపోయాడు? ఎంత దర్జా? సూటులో అచ్చు దొరలాగున్నాడు' అనుకుంది భాగ్యమ్మ.

భాగ్యమ్మకు గట్టిగా పిలవాలనిపించింది. ఆనందంలో నోరు పెగిలిరాలేదు. జనంలో నుండి తోసుకుని ముందుకు వెళ్ళడానికి ప్రయత్నించింది. లాభం లేకపోయింది. విజయవాడ ప్రముఖ డాక్టర్లంతా వున్నారు. ఒకరిద్దరు భాగ్యమ్మకు కూడా తెలుసు.

వీళ్ళంతా తన మనవణ్ణి చూడ్డానికొచ్చిన వాళ్ళన్నమాట? భాగ్యమ్మ మనవడు దండల్లో మునిగిపోయాడు.

'పెద్ద దండలు. తృప్తిగా చూసుకోనివ్వకుండా ఏమిటిదంతా? భాగ్యమ్మ విసుక్కుంది.

డాక్టర్లు ఏవేవో ప్రశ్నలు వేస్తున్నారు. మనవడు నవ్వుతూ సమాధానాలిస్తున్నాడు. పత్రికలవాళ్ళు గాబోలు ఫోటోలు తీసుకుంటున్నారు.

భాగ్యమ్మకు మనవణ్ణి కలుసుకునే దారి కనబడ్డం లేదు.

'బాబూ!...' అరిచింది. ఆ గోలలో వినిపించదు.

'బాబూ! నేను ఇక్కడున్నాన్రా...'

ఠక్కీగా అరిచింది.

ఎవ్వరూ వినిపించుకోలేదు.

మనవడి ప్రక్కనే ఒకామె నిలబడి వుంది. అందంగా చందమామలా వుంది. మనుమరాలు. సందేహంలేదు. ఆమె తన వంక చూసింది. వెంటనే దిగి జనంలో నుండి దూసుకొచ్చి భాగ్యమ్మ చెయ్యి పట్టుకుంది.

'అవ్వా! నువ్విక్కడున్నావా? రా... రా... నీ మనవడి దగ్గరకు తీసుకెడతాను' అంటూ లాక్కుపోబోయింది.

'తప్పుకోండి...ప్లీజ్...'

గంట మ్రోగింది. గార్డు విజిల్ వేశాడు. సచ్చిదేవం నవ్వుతున్నాడు.

'శాంతా! రా...క్విక్...' మనవడు భార్యని పిలిచాడు. శాంత భాగ్యమ్మ చెయ్యి విదిల్చుకుని పరుగెత్తింది. మెయిలు కూత వేసి కదిలింది.

'బై...బై...'

'చీరియో...'

'గుడ్‌లక్...'

డాక్టర్లు వ్యాఖ్యానాలు చేసుకుంటూ తిరుగుముఖం పట్టారు.

'జీనియస్...'

'ఔట్ స్టాండింగ్...'

'వండర్‌ఫుల్ ఎఫర్ట్.'

వెళ్ళిపోయిన రైలువంకే చూస్తూ నిలబడిపోయింది భాగ్యమ్మ. నవ్వాలో ఏడవాలో అర్థంకాని అయోమయ స్థితిలో పడింది. మనవడి గొప్పతనం చూసి సంతోషించాలా? లేక ఆప్యాయంగా రెండు మాటలు మాట్లాడలేకపోయిన పరిస్థితికి దుఃఖించాలా? ఏదీ తోచక వెనక్కి తిరిగింది. కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఓవర్‌బ్రిడ్జి మెట్ల దగ్గర కొచ్చింది.

'అవ్వా! మెయిల్లో వెళ్ళలేదూ?' మళ్ళీ ఆ కుర్రాడు ముఖం వాడిపోయి దీనంగా కనిపించింది. భాగ్యమ్మకు జాలివేసింది.

'ఇలా రా బాబూ!' ఎక్కబోతున్న మెట్లు దిగి ప్రక్కకు నడిచింది.

'అన్నం తిన్నావా?'

'లేదు.'

'ఆ కొళాయి దగ్గరకు పద. నేను పెడతాను.'

ప్లాటుఫారం బెంచీమీద కూర్చుని కేరేజీ విప్పింది. మనవడికోసం ప్రేమతో తెచ్చిన గారెలూ, అల్లంపచ్చడీ ... 'ఇదిగో తిను...' అని కుర్రవాడిముందు పెట్టింది. ఆశించని ఆప్యాయతకు ఆ కుర్రవాడు తట్టుకోలేక తబ్బిబ్బయిపోయాడు. వాడు గారెలు తింటోంటే ఖాళీ గిన్నెతో మంచి నీళ్ళు తెచ్చి ముందుంచింది.

'అమ్మా నాన్నా వున్నారా?'

'లేరు.'

'ఏమయిపోయారు?'

'తెలియదు.'

భాగ్యమ్మకు తను బ్రతికి వుండటంలో అర్థమూ ప్రయోజనమూ కనిపించింది. ఇన్నాళ్ళూ తనని ఎవరూ ఆదరించడం లేదని బాధపడింది. తనతో ఎవరికీ అవసరం లేక తన బ్రతుకు నిష్ప్రయోజనం అనిపించింది. తనతో అవసరం వున్నవాళ్ళు బోలెడుమంది వున్నారు. తనవాళ్ళు అనే సంకుచితత్వం వొదిలి కొంచెం విశాలంగా ఆలోచిస్తే తన బ్రతుకు నిష్ప్రయోజనం కాదు. తనకు ప్రస్తుతం కావలసిందల్లా కొంచెం ధైర్యం. తెగువ. ఇప్పటికీ తన పేరున అయిదెకరాల మాగాణి వుంది. తన ఇష్టమొచ్చినట్లు ఖర్చు పెట్టుకున్నా కొడుకూ కోడలూ అడ్డుచెప్పరు. అయినా ఈ వయసులో ఈ విపరీతం ఏమిటని ముక్కుమీద వేలేసుకుంటే వేసుకుంటారు. మంచిదనిపించింది చేస్తే ఎవరేమనుకున్నా ఫరవాలేదు.

'ఈ పసివాణ్ణి పెంచి, చదువు సంధ్యా చెప్పించి పెద్దవాణ్ణి చేస్తే నా బ్రతుక్కి అర్థం వుంటుంది. పరమార్థం వుంటుంది.'

'అవ్వా! ఇహ తిన్లేను...'

'ఇష్టం లేకపోతే వొదిలెయ్యి బాబూ! మిగతావి ఏ అడుక్కునేవాళ్ళకో యిచ్చి కేరేజి కడుక్కురా...'

నిముషంలో కేరేజి కడుక్కుని తీసుకొచ్చాడు.

'నన్ను మెట్లెక్కిస్తావా?'

'ఊ.'

'పద...' ఇద్దరూ ఓవర్‌బ్రిడ్జి మెట్లెక్కారు. భాగ్యమ్మకు నీరసం ముంచుకు రాలేదు. దడలేదు. ఆయాసంలేదు. అతి తేలిగ్గా మెట్లెక్కగలిగింది.

'నాతో వస్తావా?'

'ఎక్కడికి?'

'మనింటికి' ఆ కుర్రవాడికి పూర్తిగా అర్థం కాలేదు. ఇద్దరూ మౌనంగా నడిచారు. ఓవర్‌బ్రిడ్జి దాటి మెట్లు దిగారు.

'అమ్మా! రిక్షా...'

'సూర్యారావు పేటొస్తావా?'

'రండమ్మా! రండి.'

'ఎంత?'

'ముప్పావలా.'

'పద' ఇద్దరూ రిక్షా ఎక్కి కూర్చున్నారు. వాతావరణం చలిగా వుంది. అయినా భాగ్యమ్మకు ఆ కుర్రవాడి స్పర్శ వెచ్చగా హాయిగా వుంది.